

# اخبار جغرافیایی

حوری قاهری

دبیر جغرافیا و سرگروه جغرافیای شهر تهران

## گزارش فعالیت‌های انجمن معلمان جغرافیای استان گیلان

انجمن معلمان جغرافیای استان گیلان با هدف ارتقای دانش و مهارت‌های تدریس، اقدام به برگزاری دوره‌های ضمن خدمت، بازدیدهای علمی، مسابقه و ... کرده است.

برگزاری دوره ۳۶ ساعته تحلیل برنامه درسی (بررسی کتب تازه تألیف دوره متوسطه به مدت ۲۴ ساعت و مدل‌ها و شیوه‌های نوین یادگیری به مدت ۱۲ ساعت) یکی از این فعالیت‌هاست.

انجمن معلمان جغرافیای استان گیلان در راستای وظایف خود و برای افزایش آگاهی‌های دبیران جغرافیا و کمک به ارتقای آموزش جغرافیا در مدارس اقدام به برگزاری دو دوره ضمن خدمت کرده است. این دوره‌ها در طی چهار روز (در فاصله زمانی ۹۸/۹/۸ تا ۹۸/۱۰/۵ با حضور دکتر خوشرفتار و دکتر بصیری برگزار شد. همچنین همزمان با برگزاری دوره‌های ضمن خدمت، کارگاه آموزشی ۶ ساعته در ارتباط با نقد و بررسی سؤالات اولین المپیاد جغرافیای سال ۹۷ برگزار شد. تعداد شرکت‌کنندگان در این کارگاه و دوره‌های آموزشی ۴۹ نفر از همکاران عضو انجمن معلمان جغرافیای استان گیلان از شهرستان‌های رشت (سنگر، خمام، کوچصفهان، لشت نشاء، خشکبیجار و نواحی ۱ و ۲)، آستانه اشرفیه (کیانشهر)، بندر انزلی، لاهیجان، سیاهکل، رودبار (عمارلو، رحمت‌آباد بلوکات)، ماسال و شاندرمن، فومن، شفت، صومعه‌سرا (تولمات) بودند که در این دوره‌ها شرکت فعال داشتند که پس از ثبت‌نام در دوره شرکت کردند و با هماهنگی‌های انجام‌شده برای آن‌ها گواهی ضمن خدمت صادر شد.



معمول در این فصل سال بالاتر رفت.  
در این میان قطب جنوب ۳ برابر سریع تر از میانگین جهانی  
در طی ۳۰ سال گذشته گرم شده است.

## قرمز شدن آب تالاب حوض سلطان

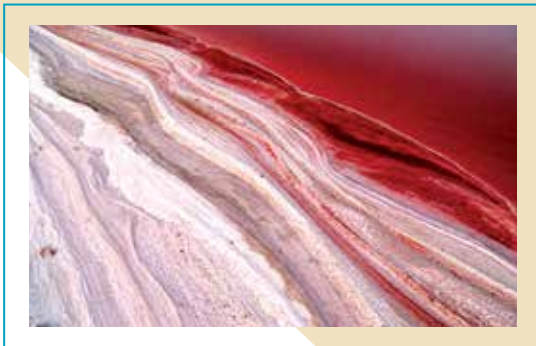
تالاب حوض سلطان پهنه‌ای سپیدرنگ به وسعت  
۳۷ هزار هکتار در شمال شهر قم است که در کیلومتر ۳۵  
آزادراه قم - تهران قرار گرفته و از نظر ساختار زمین‌شناختی از  
تالاب‌های کم‌نظیر در سطح کشور به شمار می‌رود که از سال ۱۳۸۸  
به منطقه «شکار ممنوع» ارتقا یافته است.

این تالاب از کف نمکی با حاشیه باتلاقی تشکیل شده و به‌عنوان  
یک تالاب شور کویری از اکوسیستم منحصربه‌فردی برخوردار است  
و گونه‌های گیاهی و جانوری و میکروارگانیسم‌های ویژه‌ای به لحاظ  
شرایط زیستی و تحمل نمک دارد.

در روزهای پایانی تابستان سال ۱۳۹۴ بود که آبیگری دریاچه  
(تالاب) حوض سلطان پس از هشت سال خشک‌سالی مستمر در  
رسانه‌ها خبرساز شد و در سال‌های پس از آن نیز به مدد افزایش نسبی  
بارندگی‌ها، این تالاب ارزشمند جانی دوباره گرفته است.

از ابتدای امسال با تمرکز بارش‌های بهاره در مرکز کشور و جاری شدن  
رودخانه‌های قمرود و قره‌چای، تالاب «شکار ممنوع» حوض سلطان نیز  
به خوبی از نعمت باران و آب‌های سطحی در منطقه بهره‌مند شد تا با  
شروع گرمای کم‌سابقه، همچنان پرآب و درخشان باقی بماند.

سرخ شدن دریاچه‌هایی که آب شور دارند یک پدیده طبیعی است که  
هر سال اتفاق می‌افتد. البته همه این‌ها بستگی به شرایط محیطی مثل  
آبیگری خوب تالاب، دمای محیط و شوری آب دارد که خوشبختانه  
برای دریاچه حوض سلطان استان قم این، یک پدیده اکولوژیکی زیبا  
را رقم زده است.



ماندگاری آب تالاب حوض سلطان قم و فرارسیدن فصل گرما سال به  
تکثیر نوعی جلبک تک‌سلولی انجامیده است. این جلبک در واکنش به  
گرمای هوا و تبخیر آب، نوعی ویتامین بارنگ‌ریزه سرخ‌رنگ تولید می‌کند.  
سرخ‌رنگ این تالاب به دلیل وجود این ویتامین در آب است. عمر و  
زمان تولید و تداوم وجود این پدیده بسیار کوتاه است.

البته این پدیده یک یادآوری مهم برای مسئولان استان هم دارد.  
به گفته شفیع، معاون فنی اداره محیط زیست استان، علاوه بر این  
جلبک ۲۵۰ گونه ویژه، دیگر هم در این دریاچه در حال زیست‌اند که

انجمن علمی آموزشی معلمان جغرافیای استان گیلان دومین سفر  
خارج از استانی اعضای خود را به مقصد استان مرکزی شهر اراک با  
حضور ۲۴ نفر از اعضای انجمن در تاریخ ۱۳۹۸/۸/۱۵ روز چهارشنبه به  
مدت ۳ روز برگزار کرد. در این برنامه از تالاب و کویر میقان، غار چال  
نخجیر، روستاهای تاریخی هزاه (زادگاه امیرکبیر) و روستای انجدان،  
جاذبه‌های شهر تاریخی نراق، بازار سنتی اراک و موزه اراک بازدید به  
عمل آمد.

## زهرانجفی

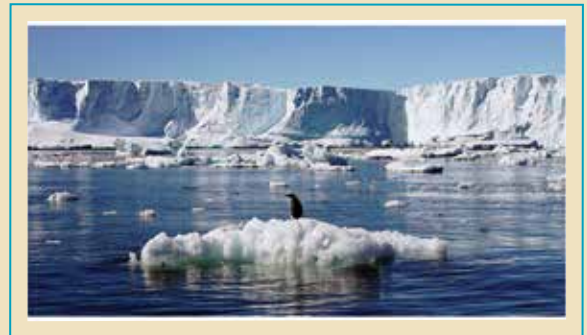
مسئول انجمن معلمان جغرافیای استان گیلان

## رکورد دمای هوا در قطب جنوب

### شکسته شد

به گزارش اسپوتنیک در فوریه ۲۰۲۰ دماسنج‌ها در قطب  
جنوب دمای ۱۸/۳+ درجه را ثبت کردند که تقریباً یک درجه  
سانتی‌گراد از رکورد قبلی یعنی ۱۷/۵+ درجه سانتی‌گراد در مارس  
۲۰۱۵ بالاتر بود. به گفته کارشناسان سازمان جهانی هواشناسی، این  
دما حتی برای فصل تابستان زیاد است.

کلر نویس، سخنگوی سازمان جهانی هواشناسی در این خصوص  
گفت: «قطب جنوب از آن مناطق کره زمین است که سریع‌تر از دیگر  
مناطق دچار گرمایش می‌شود. ما درباره گرم شدن دمای قطب شمال  
زیاد صحبت می‌کنیم، اما قطب جنوب نیز با سرعت زیادی این روند را  
از سر می‌گذراند. در طی پنجاه سال گذشته دمای قطب جنوب تقریباً  
درجه سانتی‌گراد افزایش یافته است.



داده‌های ایستگاه‌های هواشناسی در قطب جنوب نشان می‌دهند که  
گرمایش این منطقه در روزهای اخیر موردی یا تصادفی نبوده است.  
طبق این داده‌ها دمای نقاط مختلف قطب جنوب در یک هفته‌ای که از  
ماه فوریه می‌گذرد به‌طور متوسط بین یک تا چهار درجه بالاتر از دمای  
معمول در این فصل بوده است.

کارشناسان هواشناسی می‌گویند یکی از دلایل اصلی افزایش دمای  
قطب جنوب، وزش بادهای گرم همراه با افزایش فشار توده هوا در این  
مناطق است که معمولاً از سرما می‌کاهد.

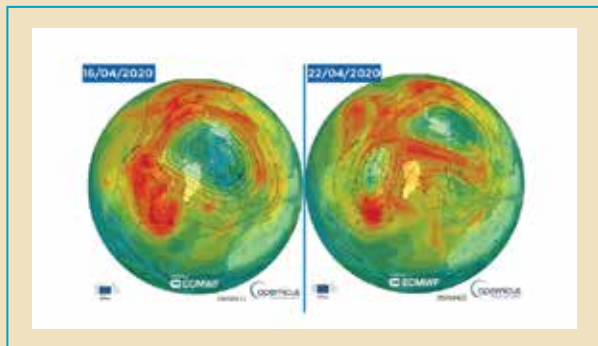
به نظر می‌رسد که روند افزایش دمای کره زمین ادامه دارد. ماه ژانویه  
امسال گرم‌ترین ژانویه ثبت‌شده در تاریخ است و درجه حرارت در  
بسیاری از نقاط اروپا و آسیا رکوردهای سابق را شکست. درجه حرارت  
در شرق اروپا و روسیه نیز در ماه ژانویه بیش از ۱۰ درجه از دمای

## ● اخبار علمی جغرافیا

امسال ویروس کووید ۱۹ همهٔ مسائل اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و محیط زیستی را تحت الشعاع خود قرار داد که طبیعتاً حوزه‌های مختلف جغرافیا نیز از آثار این ویروس بی‌نصیب نبودند. در ادامه نگاهی خواهیم داشت به پیامدهای مثبت و منفی جغرافیایی این ویروس در جهان.

## ● کوچک شدن سوراخ ازون بر فراز قطب شمال

با کاهش فعالیت‌های صنعتی انسان در پی وضع قوانین بهداشتی و همچنین تأثیر ویروس کرونا روی کارکرد کارخانه‌ها، لایهٔ ازون توانست سریع‌تر از حالت عادی خود را ترمیم کند. پس از به وجود آمدن سوراخی بر سطح لایهٔ ازون، شرایط نامتعارفی در قطب شمال و شرایط آب‌وهوایی دنیا پیش آمد. از این‌رو برای کنترل شرایط و آگاهی از تغییرات این موقعیت، سازمان‌های مرتبط با هوا-فضا همواره توسط ماهواره‌های خود میزان پیشرفت سوراخ ایجادشده در لایهٔ ازون را مورد بررسی قرار می‌دهند. این شرایط همواره رو به پیشرفت بود تا اینکه حالا پس از ماه‌ها شیوع ویروس کرونا به نظر می‌آید که لایهٔ ازون بار دیگر به حالت مناسب خود بازگشته است.



## ● کاهش آلودگی هوا در روزهای قرنطینه

در روزهایی که در کشورهای درگیر این ویروس قوانین قرنطینه رعایت می‌شد ۳۳۷ شهر جهان خوشبختانه با کاهش شدید آلودگی هوا روبه‌رو شدند. عامل ۲۳٪ از آلودگی هوا تردد خودروهاست که کاهش این تردها در کنار کم شدن پرواز هواپیماها حجم قابل توجهی از آلودگی‌ها را کاهش داد. یکی از نتایج مثبت کاهش آلودگی هوا نمایان شدن هیمالیا از فاصلهٔ ۲۳۰ کیلومتری بود که از زمان جنگ جهانی دوم تاکنون مشاهده نشده بود.

از نظر اقتصادی بسیار می‌تواند سودآوری برای کشور داشته باشد به گونه‌ای که برخی از آن‌ها حتی می‌تواند نیاز کل کشور را در صنعت آرایشی و داروسازی برطرف کند، ولی در حاضر متأسفانه ما آن مواد را وارد می‌کنیم.

## ● گزارش مختصری از تلاش معلمان برای آموختن و به‌کارگیری شیوه‌های آموزش آنلاین

شیوع ویروس کرونا علاوه بر اینکه قدرت مدیریت دولت‌مردان را در کنترل و مهار این ویروس در گوشه و کنار جهان به چالش کشید، برای نظام‌های آموزشی و معلمان مدارس نیز شرایطی فراهم آورد تا دانش و مهارتشان را در استفاده از فضای مجازی در فرایند تدریس محک بزنند.

استمرار تعطیلی‌ها و روشن نبودن شرایط پیش روی معلمان از سویی نبود برنامه‌ای مشخص از سوی متولیان آموزش، سبب شد تا معلمان شروع به یادگیری شیوه‌های آموزش آنلاین و انتقال آموخته‌هایشان به سایر همکاران کنند. دست به دست شدن فیلم‌هایی که نحوهٔ طراحی آزمون‌های آنلاین را توضیح می‌داد، معرفی نرم‌افزارهای ضبط‌کنندهٔ صدا و تصویر از نمایشگر گوشی و لپ‌تاپ، نحوهٔ استفاده از برنامه‌های کم‌کنندهٔ حجم فیلم و ... نشان از اشتیاق معلمان برای آموختن مهارت‌هایی بود که در این روزها سخت به آن‌ها نیاز داشتند و در آموزش‌های ضمن خدمتشان کمتر به آن‌ها پرداخته شده بود.

شاید در روزهای نخستین، اغلب همکاران میان تعداد زیادی برنامه و شیوه‌های آموزش سردرگم بودند، اما کم‌کم هر معلمی شیوهٔ متناسب با امکانات و مهارت‌های خود و دانش‌آموزانش را یافت. هر چند کیفیت آموزش و میزان یادگیری دانش‌آموزان در مدارس مختلف، متفاوت و طبیعتاً متناسب با نوع برنامه‌ریزی‌های مسئولان مدرسه و تمهیدات اندیشیده‌شده از سوی آنان بود.

تشکیل کلاس‌های آنلاین در شبکه‌های اجتماعی مختلف و نشان دادن طوفان گریز پای در فضایی که معلم نه می‌بیندشان و نه می‌تواند درستی یا نادرستی گفتارشان را در مورد قطع بودن اینترنت و موجه بودن غیبتشان در کلاس تأیید کند، نشان می‌دهد نحوهٔ سنجش آموخته‌های دانش‌آموزان امری بسیار مهم در این شیوهٔ آموزش است. آزمون‌های آنلاین با تمام مزایایی که دارند نمی‌توانند معیار مناسبی برای سنجش آموخته‌ها باشند و شاید امتحانات نهایی سال پیش رو (در صورت استمرار این شرایط) میزان موفقیت این شیوه را بهتر نشان بدهد.

در این میان بودند معلمانی که هیچ اعتقادی به آزمون‌های آنلاین نداشتند و پرسش شفاهی در دست‌تور کارشان بود و طبیعتاً تنها راه، استفاده از تلفن بود که مستلزم صرف وقت و هزینهٔ زیادی بود و معلم باید ساعت‌ها وقت خویش را صرف پرسش از دانش‌آموزان می‌کرد.

سال تحصیلی ۹۹-۹۸ برای بسیاری از معلمان و مسئولان، سال آزمون و خطا بود. باید دید تجربه‌های این سال چه تغییری در برنامه‌ها و شیوه‌های آموزش ایجاد کرده و چه تمهیداتی برای مطلوب ساختن فرایند آموزش آنلاین از سوی مسئولان اندیشیده شده است و آیا این برنامه‌ها با شرایط و امکانات علمی و فنی معلمان و زیرساخت‌های

مخابرات کشور انطباق دارد یا نه؟

## بازگشت حیوانات به قلمروهای پیشینشان که اکنون به تصرف سیمان و آهن درآمده است

در یک هفته‌ای که مردم هند در قرنطینه بودند گونه خاصی از مرغابی‌های مهاجر به دریاچه شهر راهانی در ایالت شمال شرقی آسام بازگشتند. این مرغابی‌ها سال‌ها بود که به دلیل حضور انسان به این دریاچه مهاجرت نمی‌کردند.

در گذشته گونه‌های مختلف پرنده‌های مهاجر به این دریاچه می‌آمدند، اما با شلغ شدن شهر و افزایش آلودگی، تعداد بسیار کمی از این گونه‌ها مشاهده می‌شدند. اکنون قایق سواری و ساخت و ساز در امتداد دریاچه متوقف شده است و حیوانات در آرامش هستند.

موارد ورود حیوانات وحشی در مناطق دیگر ایالت آسام نیز گزارش شده است، مانند ورود یک کرگدن تک‌شاخ به شهر «سوناپور». این شهر حدود ۲۸ کیلومتر با زیستگاه این حیوان فاصله دارد. مقامات منطقه محافظت‌شده سوناپور اعلام کردند حضور این کرگدن در شهر به این دلیل است که هیچ مانعی انسانی وجود ندارد.

در شهر «باریتا» در غرب ایالت آسام مردم محلی اعلام کرده‌اند که گونه نادر «روبه سیاه» وارد مناطق مسکونی شده است. مقامات هندی از ورود یک پلنگ به شهر چندینگر در ایالت پنجاب در اواخر مارس خبر دادند.



همچنین در یک هفته گذشته گله‌های آهو و گوزن در شهر چندینگر افزایش یافته‌اند.

تعداد زیادی از ساکنان منطقه «نویدا» در مجاورت دهلی نو پایتخت هند، تصاویری از حضور گوزن هندی موسوم به «تیل‌گای» را در خیابان‌های خالی از ترافیک و انسان منتشر کرده‌اند.

در نقاط دیگر دنیا نیز مردم شاهد حضور انواع حیوانات بودند. حضور پوما (شیر کوهی) در شیلی که با خلوت شدن شهر سانتیاگو برای غذا به خیابان‌ها آمده بود، یا اردک‌هایی که ناگهان در پاریس فرود آمدند و جلوی چشم مردم از خیابانی خلوت گذشتند، حضور طاووس‌ها در شهر رون‌دای اسپانیا و گوزن خال‌داری که در خیابان خلوت شهر ترینکومالی در سریلانکا قدم می‌زد.

## کاهش ۸۰ درصدی داده‌های گردآوری شده توسط هواپیما

سازمان جهانی هواشناسی اعلام کرد کاهش تعداد پروازهای تجاری از آغاز بحران کرونا به کاهش ۸۰ درصدی

پایش‌های هواشناسی از طریق هواپیماها انجامیده است. این رقم در برخی مناطق که در آن مشاهدات مبتنی بر سطح کمیاب است بیشتر به چشم می‌آید. برای نمونه، کاهش داده‌های مناطق استوایی و نیمکره جنوبی در حدود ۹۰ درصد است.

برخی از کشورها به‌ویژه در اروپا برای جبران خسارت ناشی از این کاهش اطلاعات، رادیو سوندهای بیشتری را به آسمان روانه می‌کنند. رادیو سوندها از طریق بالن‌های هوایی در آسمان شناور می‌شوند و تا ارتفاع ۲۰ تا ۳۰ کیلومتری از سطح زمین به اندازه‌گیری متغیرهای مهم هواشناسی می‌پردازند.

## کرونا خطری جدی برای صنعت گردشگری

طبق بررسی‌های شورای جهانی گردشگری با شیوع ویروس کرونا بیش از ۷۵ میلیون شغل در صنعت گردشگری در معرض خطرند.

تحقیقات نشان می‌دهند که از دست دادن تولید ناخالص داخلی در بخش گردشگری ۲/۱ تریلیون دلار به اقتصاد جهان زیان وارد کرده است.

براساس پیش‌بینی سازمان جهانی گردشگری، پنج تا هفت سال رشد صنعت گردشگری بر اثر بحران کرونا از دست خواهد رفت و دوباره به آمارهای بین سال‌های ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۴ باز خواهیم گشت.

در سال ۲۰۰۹ میلادی و در سایه بحران اقتصادی جهانی، میزان سفر گردشگران خارجی تنها ۴ درصد نزول داشت و این در حالی است که در سال ۲۰۰۳ و با شیوع ویروس سارس، گردشگری بین‌المللی با نزول ۴/۰ درصدی روبه‌رو شد.

## تأثیرات منفی کرونا بر محیط زیست در میان‌مدت

با اینکه کرونا در کوتاه‌مدت تأثیرات مثبتی بر محیط زیست گذاشت، اما نباید از این نکته غافل شد که کرونا با آسیب به دو ضلع مثلث توسعه پایدار یعنی مردم و اقتصاد، در میان‌مدت می‌تواند ضربه بزرگی به ضلع دیگر مثلث یعنی محیط زیست وارد کند.

معمولاً بعد از هر رکود اقتصادی، رقابت تجاری میان کشورها بیش از معمول افزایش می‌یابد که نتیجه آن تشدید فعالیت‌هایی است که آلودگی محیط‌زیست را در پی دارند.

از سوی دیگر، بسیاری از پروژه‌های مربوط به بهینه‌سازی انرژی و توسعه انرژی‌های پاک تقریباً در تمام کشورها متوقف مانده است که بسیاری از آن‌ها به دنبال رکود اقتصادی موجود برای طولانی‌مدت متوقف خواهند شد و ۳ میلیون شغل مرتبط در این زمینه فقط در کشور آمریکا از بین رفته است.

افزایش حدود ۲۰ درصدی مصرف آب، تولید بیشتر فاضلاب حاوی شونده‌ها، تولید بیشتر پلاستیک در قالب ماسک، دستکش و پوشش و عدم امکان بازیافت آن‌ها از موارد دیگری است که به محیط‌زیست آسیب وارد می‌کنند.